

Vanhemman lapsuudessaan kokema kaltoinkohtelu ja traumakokemukset

Kysy vanhemman lapsuudessaan kokemasta kaltoinkohtelusta ja traumaattisista kokemuksista, sillä

- **vanhemmalla, joka on kohdannut kaltoinkohtelua lapsuudessaan, on kohonnut riski kaltoinkohdella omaa lastaan. (A)**

Vanhemman lapsuudenaikaisen kaltoinkohtelun ja seuraavaan sukupolveen kohdistuneen kaltoinkohtelun välillä todettiin kohtalainen yhteys ($d = 0,45$; 95 % CI $0,37-0,54$, $n = 80$ tutkimusta).

Järjestelmällisessä katsauksessa ja meta-analyysissä¹ ($n = 142$ tutkimusta) tutkittiin lasten kaltoinkohtelun ylisukupolvista siirtymistä perheissä. Otokoko vaihteli ($n = 25-85\ 084$) tutkimusten välillä. Kaltoinkohtelun ylisukupolvisuutta tutkittiin käyttäen Conflict Tactics Scale (CTS) -mittaria ($n = 35$), Childhood Trauma Questionnaire (CTQ) -mittaria ($n = 18$), muita validoituja mittareita ($n = 30$), kyseistä tutkimusta varten kehitettyä mittaria ($n = 72$) tai rekisteriaineistoa ($n = 59$). Tutkittavina oli äitejä ($n = 39$), isiä ($n = 19$), vanhempia, joiden sukupuolta ei ollut kerrottu ($n = 44$), sukulaisia ($n = 8$) sekä kaltoinkohtelijoita, joita ei ollut tarkemmin määritelty ($n = 34$). Tutkittavista 72,4 % oli äitejä. Tutkittavien lapsista 51,6 % oli tyttöjä. Tutkimukset olivat Yhdysvalloissa ($n = 94$), Euroopassa ($n = 26$), Etelä-Amerikassa ($n = 7$), Australiassa ja Uudessa-Seelannissa ($n = 7$), Aasiassa ja Afrikassa ($n = 8$) toteutettuja epidemiologisia poikkileikkaustutkimuksia, interventiotutkimuksia, pitkittäistutkimuksia, prospektiivisiä kohortteja ja retrospektiivisiä poikkileikkaustutkimuksia.

Tutkimuksen laatu: Tasokas (JBI 11/11)

Näytön vahvuus: 3b

Sovellettavuus suomalaiseen väestöön: Hyvä

Vanhemman lapsuudenaikaisen kaltoinkohtelukokemuksen ja vanhemman omaan lapseen kohdentaman kaltoinkohteleavan käyttäytymisen välillä todettiin yhteys 27/32 tutkimuksessa ($r = -0,13$; 95 % CI $-0,17--0,09$; $p < 0,001$). Tutkimus tukee osittain hypoteesia, jonka mukaan vanhemman lapsuuden aikaisia kaltoinkohtelukokemuksia voidaan pitää mahdollisena riskinä vanhempien myöhemmälle kaltoinkohtelevalle tai negatiiviselle käyttäytymiselle omia lapsiaan kohtaan.

Järjestelmällisessä katsauksessa ja meta-analyysissä² ($n = 32$ tutkimusta) tutkittiin 0–6-vuotiaiden lasten äitien lapsuudessaan kokeman kaltoinkohtelun yhteyttä negatiiviseen tai kaltoinkohteleavaan käyttäytymiseen omia lapsiaan kohtaan. Tutkittavia oli yhteensä 17 932 (35–8 292 tutkittavaa / tutkimus). Tutkimukset oli tehty Yhdysvalloissa ($n = 19$), Kanadassa ($n = 7$), Saksassa ($n = 2$), Alankomaissa ($n = 2$), Yhdistyneessä kuningaskunnassa ($n = 1$) ja Australiassa ($n = 1$).

Tutkimuksen laatu: Tasokas (JBI 10/11)

Näytön vahvuus: 3b

Sovellettavuus suomalaiseen väestöön: Hyvä

Kommentti: Alkuperäistutkimusten tutkimusasetelmia ei ollut kerrottu.

Lapsuudessaan kaltoinkohtelua kokeneilla vanhemmilla oli noin kolminkertainen riski kaltoinkohdella omia lapsiaan (OR = 2,990; medium summary effect: $r = 0,289$; 95 % CI 0,257–0,337; $p < 0,001$).

Järjestelmällisessä katsauksessa ja meta-analyysissä³ ($n = 84$ tutkimusta / 285 vaikutuskokoa = effect sizes) tutkittiin vanhemman lapsuudessaan kokeman kaltoinkohtelun yhteyttä omien lasten kaltoinkohteluun. Tutkimukset olivat Yhdysvalloissa tai Kanadassa ($n = 71$), Euroopassa ($n = 12$) ja Australiassa ($n = 1$) toteutettuja prospektiivisiä ($n = 25$) sekä retrospektiivisiä ($n = 60$) poikittaistutkimuksia ($n = 22$) ja pitkittäistutkimuksia ($n = 62$).

Tutkimuksen laatu: Tasokas (JBI 11/11)

Näytön vahvuus: 4a

Sovellettavuus suomalaiseen väestöön: Hyvä

Kommentti: Tuloksiin tulee suhtautua varovaisesti, sillä tutkimuksessa havaittiin jonkin verran harhaa.

➤ **vanhemmalla, joka on kohdannut kaltoinkohtelua lapsuudessaan, on ilmeisesti kohonnut riski laiminlyödä omaa lastaan. (B)**

Vanhempaan liittyvä riskitekijä oli vanhemman lapsuuden kaltoinkohteluhistoria (mean $r = 0,182$; 95 % CI 0,108–0,259; $p < 0,001$)

Järjestelmällisessä katsauksessa ja meta-analyysissä⁴ ($n = 36$ tutkimusta) tutkittiin lasten laiminlyönnin riskitekijöitä. Tutkimukset olivat Yhdysvalloissa ($n = 33$), Etelä-Koreassa ($n = 1$), Vietnaminissa ($n = 1$) ja Alankomaissa ($n = 1$) tehtyjä retrospektiivisiä/RC ($n = 27$) ja prospektiivisiä ($n = 9$) tutkimuksia. Tutkittavia lapsia oli yhteensä 729 840, joista 19 851 oli laiminlyönnin uhreja. Tutkittavien määrä vaihteli tutkimusten välillä (23–495 368). Lasten keski-ikä oli tutkimusten aloitushetkellä 4,42 vuotta.

Tutkimuksen laatu: Hyvä (JBI 9/11)

Näytön vahvuus: 3b

Sovellettavuus suomalaiseen väestöön: Hyvä

➤ **vanhemman lapsuudessaan kokema kaltoinkohtelu ilmeisesti lisää parisuhdeväkivallan riskiä. (B)**

Lapsuudessa koettu kaltoinkohtelu (fyysinen, emotionaalinen tai seksuaalinen) oli yhteydessä myöhempään parisuhdeväkivaltaan syyllistymiseen ($r = 0,16$; 95 % CI 0,14–0,18; $p < 0,001$). Alaryhmien vertailuissa lapsuudessa koettu fyysinen kaltoinkohtelu ($r = 0,17$; 95 % CI 0,14–0,20; $p < 0,001$), emotionaalinen kaltoinkohtelu ($r = 0,13$; 95 % CI 0,07–0,19; $p < 0,001$) ja seksuaaliväkivalta ($r = 0,13$; 95 % CI 0,07–0,18; $p < 0,001$) olivat yhteydessä myöhempään parisuhdeväkivaltaan syyllistymiseen. Lapsuudessa koetusta laiminlyönnistä oli tutkimusaineistoa liian vähän meta-analyysin toteuttamiseksi. Miesten kohdalla yhteys oli voimakkaampi ($r = 0,20$; 95 % CI 0,16–0,24) verrattuna naisiin ($r = 0,11$; 95 % CI 0,09–0,14). Siviilisäättyjen välillä tai lapsuuden aikaista kaltoinkohtelua mittaavien mittareiden välillä ei havaittu merkittäviä eroja tuloksissa.

Järjestelmällisessä katsauksessa ja meta-analyysissä⁵ (n = 63 tutkimusta/87 vaikutuskokoa = effect sizes) tutkittiin lapsuuden aikaisen kaltoinkohtelun yhteyttä myöhempään harjoitettuun parisuhdeväkivaltaan. Tutkittavien määrä vaihteli tutkimusten välillä (n = 32 544 tutkittavaa). Lapsuudenaikaista kaltoinkohtelua mitattiin erilaisilla mittareilla, kuten esimerkiksi CMIS (Child Maltreatment Interview schedule), ACS (Adverse Childhood Experiences), CIRQ (Conflict in relationships Questionnaire), CSVO (Childhood sexual Victimization Questionnaire) ja ETISP-SF -mittareilla (The Early Trauma Inventory Self Report-Short Form). Vaikutuskoot (effect size) oli poimittu prospektiivisistä (n = 15 effect sizes) ja retrospektiivisistä (n = 72 effect sizes) poikkileikkaustutkimuksista. Suurin osa meta-analyysiin sisällytetyistä tutkimuksista oli retrospektiivisiä poikkileikkaustutkimuksia.

Tutkimuksen laatu: Tasokas (JBI 10/11)

Näytön vahvuus: 4a

Sovellettavuus suomalaiseen väestöön: Hyvä

➤ **vanhemman lapsuudessaan kokema turvaton kiintymyssuhde lisää lapsen kaltoinkohteluriskiä. (A)**

Kaltoinkohtelevista vanhemmista 87,5 %:lla esiintyi turvaton kiintymyssuhde verrattuna ei-kaltoinkohteleviin vanhempiin (64,5 %) ja perusväestöön (43 %). Ratkaisematon kiintymyssuhde oli yliedustettuna kaltoinkohtelevien vanhempien ryhmässä (46,4 %) verrattuna ei-kaltoinkohteleviin vanhempiin (23,4 %) ja perusväestöön (14,8 %). Vanhempien turvattomalla kiintymyssuhteella omaan vanhempansa (OR = 2,63; 95 % CI 1,81–3,83; p = 0,000), kumppaniinsa (OR = 3,76; 95 % CI 2,03–6,00; p = 0,000), omaan lapseensa (OR = 3,13; 95 % CI 1,55–6,33; p = 0,001), tai yleisesti (OR = 3,38; 95 % CI 2,14–5,32; p = 0,000) havaittiin yhteys omien lasten kaltoinkohteluun riippumatta kiintymyssuhteen kohteesta. Turvattoman kiintymyssuhteen kokeneilla vanhemmilla oman lapsen kaltoinkohteluriski oli lisääntynyt (pooled effect size: OR = 2,93; 95 % CI 2,31–3,72; p = 0,000). Tulosuuttujakohtaisissa alaryhmätarkasteluissa turvaton kiintymyssuhde oli yhteydessä omien lasten kaltoinkohtelun riskiin (OR = 3,52; 95 % CI 2,65–4,66; p = 0,000).

Järjestelmällisessä katsauksessa ja meta-analyysissä⁶ (n = 16 tutkimusta) tutkittiin vanhemman lapsuudessaan kokeman turvattoman kiintymyssuhteen yhteyttä lasten kaltoinkohtelun riskiin. Tutkimusten aineisto vaihteli 48–276 osallistujan välillä. Tutkimuksiin osallistui yhteensä n = 1 830 vanhempaa, joista suurin osa oli äitejä. Yksi tutkimus kohdistui sekä äiteihin että isiin ja yksi tutkimus kohdistui vain isiin. Tutkimukset olivat Yhdysvalloissa, Kanadassa ja Italiassa toteutettuja poikkileikkaustutkimuksia. Kiintymyssuhteen mittaamisessa oli käytetty puolistrukturoitua haastattelua sekä itseraportointimittareita.

Tutkimuksen laatu: Tasokas (JBI 10/11)

Näytön vahvuus: 3b

Sovellettavuus suomalaiseen väestöön: Hyvä

➤ **vanhemman kokemat traumaattiset tapahtumat ilmeisesti lisäävät lapsen kaltoinkohtelun todennäköisyyttä. (B)**

Traumaattisille tapahtumille altistuneiden vanhempien ryhmissä lasten kaltoinkohtelun esiintyvyys oli 36–97,5 % riippumatta trauman tyypistä (luonnonkatastrofi, sota, kansanmurha tai vakava poliittinen väkivalta). Lapsen ankaran fyysisen kaltoinkohtelun esiintyvyys oli traumalle altistuneiden vanhempien ryhmissä 2,5–18 %. Trauman vakavuuden aste oli yhteydessä vanhempien lapsiinsa kohdistamaan kaltoinkohteluun useimmissa tutkimuksissa ($\beta = 0,13-0,17$; OR = 1,66). Vanhemmilla, joilla oli diagnoosi post-traumaattinen stressireaktio, oli traumatapahtuman tyypistä riippumatta suurempi riski kohtalaiseen fyysiseen kaltoinkohteluun (OR = 1,38) ja vakavaan fyysiseen kaltoinkohteluun (OR = 1,93) kuin niillä vanhemmilla, joilla ei ollut tätä diagnoosia ($\beta = 0,03-0,15$). Seksuaaliväkivaltaa kokeneilla äideillä todettiin kohonnut riski lapsensa ankaraan fyysiseen kaltoinkohteluun (OR = 1,66; $p < 0,05$). Altistumisen vakavuuden aste oli yhteydessä äidin laiminlyövään käyttäytymiseen, raportoituun kaltoinkohteluun ja vakavaan fyysiseen kurikasvatukseen. Sotatrauman kokemuksella oli merkittävä yhteys isien lisääntyneeseen lasten emotionaaliseen kaltoinkohteluun ($r = 0,17$ ja $0,04$; $p < 0,05$). Tutkimukseen osallistuneista lapsista 82,1 % raportoi altistuneensa emotionaaliseen kaltoinkohtelulle.

Järjestelmällisessä katsauksessa⁷ ($n = 15$ tutkimusta) tutkittiin vanhemman kokeman traumaattisen tapahtuman yhteyttä lasten kaltoinkohteluun. Tutkittavien määrä vaihteli tutkimusten välillä ($n = 92-4\ 327$). Tutkimukset olivat Sri Lankassa ($n = 2$), Kroatiassa ($n = 1$), Palestiinassa ($n = 2$), Ruandassa ($n = 1$), Ugandassa ($n = 1$), Yhdysvalloissa ($n = 5$), Kiinassa ($n = 1$) ja Alankomaissa ($n = 2$) tehtyjä poikkileikkaustutkimuksia ($n = 11$) ja tapaus-kontrollitutkimuksia ($n = 4$). Tutkimuksista seitsemän oli luokiteltu korkeatasoisiksi.

Tutkimuksen laatu: Tasokas (JBI 11/11)

Näytön vahvuus: 3d

Sovellettavuus suomalaisen väestöön: Hyvä

➤ **lapsuudessaan kaltoinkohtelua kokeneen äidin lapsella on ilmeisesti lisääntynyt riski käyttäytymisen ongelmien ja mielenterveyden häiriöiden ilmenemiseen. (B)**

Positiivinen yhteys todettiin äidin lapsuudenaikaisen kaltoinkohtelun sekä lasten sisäänpäin ja ulospäin suuntautuvien käyttäytymisen ongelmien ja kliinisten mielenterveyden häiriöiden välillä. Kaikissa lapsen ongelmia mittaavissa tutkimuksissa raportoitiin ainakin yhdestä äidin lapsuudenaikaisen kaltoinkohtelun ja lapsen käyttäytymisen ongelman välisestä positiivisesta yhteydestä. Kahdessa tutkimuksessa todettiin yhteys lapsen ulospäin suuntautuvan häiriökäyttäytymisen ja äidin lapsuudessaan kokeman kaltoinkohtelun välillä ($r_b = 0,11$) sekä emotionaalisen kaltoinkohtelun ($B = 0,6$; 95 % CI 0,4–0,7) että fyysisen tai seksuaalisen väkivallan osalta ($B = 0,4$; 95 % CI 0,3–0,6). Yhdessä tutkimuksessa todettiin yhteys lapsen sisäänpäin suuntautuvan häiriökäyttäytymisen ja äidin lapsuudessaan kokeman kaltoinkohtelun välillä ($\beta = 0,04$). Tutkittaessa lapsen käyttäytymisen häiriöiden yhteyttä äidin lapsuudessaan kokemaan kaltoinkohteluun, neljässä tutkimuksessa todettiin yhteys sekä sisäänpäin että ulospäin suuntautuvaan käyttäytymisen häiriöön: 1) 4-vuotiaat ($M = 8,8$ SD = 4,5), 7-vuotiaat ($M = 7,7$ SD 4,9), 2) 4-vuotiaat ($M = 51,1$ SD = 9,3; $\beta = 0,2$), 3) 4-vuotiaat ($\beta = 0,4$) ja 4) ($r_b = 0,3$).

Positiivinen yhteys havaittiin 3–17-vuotiaiden lasten ryhmissä, joista eniten ongelmia esiintyi 4–7-vuotiailla lapsilla. Lapsuudenaikaisen kaltoinkohtelun esiintyvyys äideillä vaihteli 4–50 %:iin, josta riskiryhmään kuuluvien osuus vaihteli 26–50 %:iin, riskiryhmään kuulumattomien osuus 4–18 %:iin ja kliinisessä tutkimuksessa olevien osuus 12–14 %:iin. Katsauksessa tutkittiin myös välillisesti vaikuttavia tekijöitä, kuten äidin psyykkistä ahdistusta ja vanhemmuuden käytäntöjä. Seitsemässä tutkimuksessa havaittiin lapsuudessaan kaltoinkohtelua kokeneen äidin psyykkisen ahdistuksen (lapsen syntymästä lapsen murrosikään asti) merkittävä (osittainen tai täysi) välillinen vaikutus oman lapsen mielenterveyden häiriöihin (tunnuslukuja ei ole saatavilla). Näistä kahdessa tutkimuksessa välillinen vaikutus kohdistui lapsen ulospäin suuntautuneeseen häiriökäyttäytymiseen ja yhdessä tutkimuksessa sisänpäin suuntautuneeseen häiriökäyttäytymiseen. Neljässä tutkimuksessa välillinen vaikutus kohdistui molempiin häiriökäyttäytymisen muotoihin. Neljässä tutkimuksessa havaittiin lapsuudessaan kaltoinkohtelua kokeneen äidin vanhemmuuden käytännöllä, kuten lapseen kohdistuvalla aggressiolla ja vihamielisyydellä, merkittävä (osittainen) välillinen vaikutus oman lapsen molempiin häiriökäyttäytymisen muotoihin. Yhdessä tutkimuksessa havaittiin lapsuudessaan kaltoinkohtelua kokeneen äidin heikentyneellä luottamuksella vanhemmuuden taitoihinsa merkittävä (osittainen) välillinen vaikutus oman lapsen molempiin häiriökäyttäytymisen muotoihin. Yhdessä tutkimuksessa havaittiin lapsuudessaan kaltoinkohtelua kokeneen äidin tai isän ankarilla kasvatuskäytännöllä merkittävä (täysi) välillinen vaikutus oman lapsen ulospäin suuntautuneeseen häiriökäyttäytymiseen.

Järjestelmällisessä katsauksessa⁸ (n = 12) tutkittiin äidin lapsuudenaikaisen kaltoinkohtelukokemuksen yhteyttä omien lasten mielenterveyden häiriöihin. Tutkimukset olivat Yhdysvalloissa (n = 5), Yhdistyneessä Kuningaskunnassa (n = 3), Espanjassa (n = 2), Norjassa (n = 2) ja Alankomaissa (n = 1) toteutettuja pitkittäistutkimuksia (n = 10), joista kohortteja oli kymmenen. Poikkileikkaustutkimuksia oli kaksi. Tutkittavien määrä vaihteli tutkimusten välillä (n = 31–25 452). Yhteensä tutkittavia oli 45 723. Neljässä tutkimuksessa tutkittavat (n = 892) kuuluivat riskiryhmään (lasten kaltoinkohtelun riski, lapsen fyysisen sairauden riski, äidin päihitteiden käyttö ja äidin alhainen tulotaso). Äidin lapsuudessaan kokemia kaltoinkohtelumuotoja olivat fyysinen kaltoinkohtelu (92 %), seksuaaliväkivalta (92 %), emotionaalinen kaltoinkohtelu (58 %) ja laiminlyönti (33 %). Yhdessä tutkimuksessa myös väkivallan todistajana oleminen (8 %) esiintyi kaltoinkohtelun muotona. Tutkimuksissa käytettiin itseraportointimenetelmiä. Tietoa kerättiin vaihdellen äideiltä, lapsilta ja opetushenkilöstöltä. Tutkimuksissa käytettäviä mittareita olivat muun muassa CBCL (Child Behaviour Checklist), SDQ (The Strengths and Difficulties Questionnaire), DSM-IV (Diagnostic and Statistical Manual of Mental Disorders) ja Berkley Puppet Interview.

Tutkimuksen laatu: Hyvä (JBI 9/11)

Näytön vahvuus: 3b

Sovellettavuus suomalaisen väestöön: Hyvä

Äitien lapsuudenaikaisten kaltoinkohtelukokemusten ja heidän lapsillaan todetun psykopatologian välillä todettiin heikko yhteys ($r = 0,12$; 95 % CI 0,11–0,14) 12 tutkimuksessa. Neljässä tutkimuksessa yhteys oli kohtalainen ($r = 0,30$).

Järjestelmällisessä katsauksessa ja meta-analyysissä⁹ (n = 12) tutkittiin äidin lapsuudenaikaisen kaltoinkohtelukokemuksen yhteyttä omilla lapsilla todettuun psykopatologiaan (masennus, masennusoireilu,

sisäänpäin suuntautunut häiriökäyttäytyminen). Tutkimukset olivat Yhdysvalloissa (n = 5), Yhdistyneessä Kuningaskunnassa (n = 3), Kiinassa (n = 1), Kanadassa (n = 2) ja Alankomaissa (n = 1) toteutettuja prospektiivisiä kohorttitutkimuksia. Tutkittavien äitilapsiparien määrä vaihteli tutkimusten välillä (n = 96–11 402). Yhteensä tutkittavia oli 29 682. Tutkimusten laatu arvioitiin keskimäärin kohtalaiseksi (mean score 6,75) NOS-asteikolla (range 4–8). Tutkittavien lasten ikä vaihteli tutkimusten välillä (1–16 vuotta). Suurin osa tutkittavista lapsista oli 8–14-vuotiaita. Tutkimukseen osallistuneista tyttöjä oli 50,1 %. Tutkimusten laatu arvioitiin NOS-asteikolla (Range 4–8) keskimäärin kohtalaiseksi (mean score 6,75).

Tutkimuksen laatu: Tasokas (JBI 11/11)

Näytön vahvuus: 3a

Sovellettavuus suomalaiseen väestöön: Hyvä

Tiedosta ylisukupolvisen kaltoinkohtelun mahdollisuus ja huomioi tätä mahdollisuutta lisäävät riskitekijät ja siltä suojaavat tekijät sekä tarjoa vanhemmille tarvittaessa tietoa, sillä

➤ **ylisukupolviselle kaltoinkohtelulle on tunnistettu sekä riskitekijöitä että suojaavia tekijöitä. (A)**

Riski- ja suojaavia tekijöitä kuvattiin vanhemman yksilöllisten ominaisuuksien (26/34 tutkimusta), ihmissuhteisiin liittyvien tekijöiden (29/32 tutkimusta) sekä olosuhteisiin liittyvien tekijöiden (6/6 tutkimusta) näkökulmista. Merkittäviä vanhemman yksilöllisiin ominaisuuksiin liittyviä riskitekijöitä olivat äidin mielenterveyden häiriö (3/5 tutkimusta), PTSD-oireet (1/1 tutkimus), ahdistus (3/3 tutkimusta), masennus (3/4 tutkimusta) ja päihteiden käyttö (6/8 tutkimusta), äidin nuori ikä (4/6 tutkimusta), lapsuudenaikaiset haitalliset kokemukset (7/8 tutkimusta), äidin aggressiivinen reagoitavuus (1/1 tutkimus), äidin autoritaarinen kasvatustapa (1/1 tutkimus), väkivaltaa puolustava autoritaarinen asenne (1/1 tutkimus), kaltoinkohtelun oikeutuksen kokemus (1/1 tutkimus), epäsosiaalinen käyttäytyminen (1/1 tutkimus), äidin seksuaalisen väkivallan kokemus (1/1 tutkimus), äidin lapsuudessaan kokemat useat kaltoinkohtelun muodot (1/1 tutkimusta), nuoruudessa koettu kaltoinkohtelu (1/1 tutkimusta), parisuhdeväkivallan todistaminen lapsuudessa (1/1 tutkimus), äidin kokema lapsuuden aikainen turvaton kiintymyssuhde (1/1 tutkimus) ja oman äidin kanssa asuttujen vuosien vähäinen määrä (1/1 tutkimus).

Merkittäviä suhteisiin liittyviä riskitekijöitä olivat äidin kokema parisuhdeväkivalta (7/7 tutkimusta), parisuhteen ongelmat (1/1 tutkimusta), sosiaalinen eristäytyneisyys ja tuen puute (3/5 tutkimusta), vanhemmuuden ongelmat (2/3 tutkimusta), kuritusväkivallan käyttö (1/1 tutkimus), riittämätön lasten valvonta (1/1 tutkimus), autoritaarinen kasvatustapa (1/1 tutkimus) ja vanhemmuuden stressi (1/1 tutkimus).

Merkittäviä olosuhteisiin liittyviä riskitekijöitä olivat kriminaalitaustan omaavan väkivaltaisen aikuisen tai kumppanin kanssa eläminen (2/2 tutkimusta), lasten altistuminen yhteisön kaltoinkohtelulle (1/1 tutkimus) stressaavat elämäntapahtumat (1/1 tutkimus) ja taloudellinen stressi (2/2 tutkimusta).

Vanhemman yksilöllisiin ominaisuuksiin liittyviä suojaavia tekijöitä olivat äidin osallistuminen terapiaan (1/1 tutkimus) ja vanhemman kyky itsekontrolliin (1/1 tutkimus). Ihmissuhteisiin liittyviä suojaavia tekijöitä olivat turvalliset, vakaat, tukea antavat ja hoivaavat suhteet perheessä ja parisuhteessa (3/5 tutkimusta), turvallinen kiintymyssuhde lapseen ja äidillinen lämpö (2/2 tutkimusta) sekä tyytyväisyys omaan vanhemmuuteen (1/1 tutkimus). Olosuhteisiin liittyvä suojaava tekijä oli perheen korkeampi sosioekonominen asema (2/2 tutkimusta).

Järjestelmällisessä katsauksessa¹⁰ (n = 51 tutkimusta) tutkittiin ylisukupolvisen kaltoinkohteluun liittyviä riskitekijöitä ja suojaavia tekijöitä. Yleisimmin tutkittavat olivat äitejä. Tutkimukset olivat Yhdysvalloissa (n = 23), Yhdistyneessä Kuningaskunnassa (n = 4), Kanadassa (n = 2), Meksikossa (n = 1) ja Kiinassa (n = 1) tehtyjä pitkäaikaistutkimuksia (n = 20), pöytäkirjatutkimuksia (n = 8), kohorttitutkimuksia (n = 1), ja muihin tarkoitukseen kuin ylisukupolvisen kaltoinkohtelun tutkimiseen kerättyjen tietojen sekundaarinen analyysi (n = 1). Tutkimustulokset analysoitiin laadullisesti.

Tutkimuksen laatu: Hyvä (JBI 8/11)

Näytön vahvuus: 4a

Sovellettavuus suomalaiseen väestöön: Hyvä

Tutkimuksissa löydettiin lapsuudesta kumpuavia riskitekijöitä, jotka johtivat ylisukupolvisen kaltoinkohteluun. Näitä olivat puutteellisuus tai köyhyys, nuori ikä, sosiaalinen eristäytyminen tai heikko sosiaalinen toiminta, päihteiden tai alkoholin käyttö, tupakointi, lähisuuhdeväkivalta, lapsen kehitystä koskevan tiedon puute, heikko mielen-terveys, stressi, masennuksen oireet, tunteiden ilmaisun haasteet, posttraumaattiset stressioireet tai dissosiaatiohäiriö. Nämä ovat yhteydessä vanhemman heikentyneeseen luottamukseen omiin vanhemmuuden kykyihin vauvan itkiessä, uniongelmiin, vanhemmuuden stressiin, negatiivisiin tulkintoihin vauvasta, huonoihin vanhemmuuden käytäntöihin, heikkoon vanhemmuuden lämpöön, negatiivisiin selviytymisstrategioihin kuten liiallinen nukkuminen, syöminen tai työskentely sekä kuritusväkivallan arvostamiseen. Nämä olivat edelleen yhteydessä vauvan perimään, alhaiseen syntymäpainoon, ennenaikaiseen syntymään, turvattomaan kiintymyssuhteeseen ja läheisen suhteen luomisen vaikeuteen, uhriksi joutumiseen sekä vauvan heikkoon sosiaaliseen ja tunne-elämän kehittymiseen.

Tutkimuksissa löydettiin ylisukupolvisen kaltoinkohtelun vaikutuksilta suojaavia tekijöitä, kuten vanhemman sinnikkyys tai sietokyky, taloudellinen vakavaraisuus, pääsy palvelujen piiriin, perheen ja sosiaalisen piirin tuki, parisuhteen lämpö ja positiiviset suhteet, usko itseän vaikuttavien tapahtumien hallintaan, kyky joustavuuteen, itsestään huolenpitäminen, osallistuminen neuvontaan, meditaatioon, vapaaehtoistyöhön, liikuntaan, mentalisaatioon (kykyä pohtia omaa ja toisen ihmisen näkökulmaa ja koke- musta), kiintymyssuhteen kehittämiseen sekä vanhemmuuden taitojen koulutukseen. Nämä olivat yhteydessä vanhemman positiivisempaan vuorovaikutukseen, tyytyväisyyteen omaan vanhemmuuteen, positiiviseen asennoitumiseen vanhemmuuteen, havaintoihin vanhemmuuden parantumisesta, turvalliseen kiintymyssuhteeseen, vähentyneeseen ankaraan vanhemmuuteen, ja vähentyneeseen vauvan kaltoinkohteluun.

Järjestelmällisessä katsauksessa¹¹ (n = 74 artikkelia / n = 57 tutkimusta) tutkittiin muun muassa riskitekijöitä ja suojaavia tekijöitä ylisukupolviselle lasten kaltoinkohtelulle (n = 38 tutkimusta). Aineistosta muodostettiin narratiivinen synteesi. Tutkimukset olivat Yhdysvalloissa (n = 42/55),

Australiassa (n = 3), Kanadassa (n = 3), Saksassa (n = 1), Alankomaissa (n = 2) ja Yhdistyneessä Kuningaskunnassa (n = 4) toteutettuja interventio RCT-tutkimuksia (n = 2), RCT-tutkimuksia (n = 1), RCT/SEM-tutkimuksia (n = 1), poikkileikkaustutkimuksia sisältäen RCT-asetelman (n = 1), prospektiivisiä kohortteja (n = 17), poikkileikkaustutkimuksia (n = 11), poikkileikkaustutkimuksia pitkittäistutkimuksen kohortista (n = 4), monimenetelmä tutkimuksia (n = 3), pitkittäistutkimuksia (n = 6), laadullisia haastattelututkimuksia (n = 7) ja tapaustutkimuksia (n = 4). Tutkimusten tutkittavat olivat äitejä (n = 43), äitejä ja isiä (n = 10) ja äitejä tai isiä (n = 2). Tutkimuksissa käytettiin 22 erilaista mittaria lapsuudenaikaisen kaltoinkohtelun tai sen vaikutuksen tutkimisessa.

Tutkimuksen laatu: Hyvä (JBI 9/11)

Näytön vahvuus: 1b

Sovellettavuus suomalaiseen väestöön: Hyvä

Kommentti: Monia eri tutkimusasetelmia, joiden laatu vaihteli. Tässä näytönastekatsauksessa on ilmoitettu vain ne tekijät, joiden taustalla oleva tutkimustieto on arvioitu laadultaan vähintään keskitasoiseksi.

Lähteet:

1. Madigan S, Cyr C, Eirich R, Fearon RMP, Ly A, Rash C, Poole JC, Alink LRA. 2019. Testing the cycle of maltreatment hypothesis: Meta-analytic evidence of the intergenerational transmission of child maltreatment. *Development and Psychology* 31(3), 23–51. Doi: 10.1017/S0954579418001700
2. Savage L-É, Tarabulsy GM, Pearson J, Collin-Vézina D, Gagné L-M. 2019. Maternal history of childhood maltreatment and later parenting behaviour: A meta-analysis. *Development and Psychopathology* 31(1), 9–21. Doi: 10.1017/S0954579418001542
3. Assink M, Spruit A, Schuts M, Lindauer R, van der Put CE, Stams G-JJM. 2018. The intergenerational transmission of child maltreatment: A three level meta-analysis. *Child Abuse & Neglect* 84(10), 131–145. Doi: <https://doi.org/10.1016/j.chiabu.2018.07.037>
4. Mulder TM, Kuiper KC, van der Put CE, Stams G-JJM, Assink M. 2018. Risk factors for child neglect: A meta-analytic review. *Child Abuse & Neglect* 77, 198–210. Doi: <https://doi.org/10.1016/j.chiabu.2018.01.006>
5. Li S, Zhao F, Yu G. 2020. A meta-analysis of childhood maltreatment and intimate partner violence perpetration. *Aggression and Violent Behaviour* 50, p. 101362. Doi: <https://doi.org/10.1016/j.avb.2019.101362>
6. Lo CKM, Chan KL, Ip P. 2019. Insecure adult attachment and child maltreatment: A meta-analysis. *Trauma, Violence & Abuse* 20(5), 706–719. Doi: <https://doi-org.lib-proxy.tuni.fi/10.1177/1524838017730579>
7. Montgomery E, Just-Østergaard E, Jervelund SS. 2019. Transmitting trauma: A systematic review of the risk of child abuse perpetrated by parents exposed to traumatic events. *International Journal of Public Health* 64(2), 241–251. Doi:10.1007/s00038-018-1185-4
8. Plant DT, Pawlby S, Pariante CM, Jones FW. 2018. When one childhood meets another - maternal childhood trauma and offspring child psychopathology: A systematic review. *Clinical Child Psychology and Psychiatry* 23(3), 483–500. Doi: <https://doi-org.lib-proxy.tuni.fi/10.1177/1359104517742186>

9. Su Y, D'Arcy C, Meng X. 2022. Intergenerational effect on maternal childhood maltreatment on next generation's vulnerability to psychopathology: A systematic review with meta-analysis. *Trauma, Violence and Abuse* 23(1), 152–162. Doi: [10.1177/1524838020933870](https://doi.org/10.1177/1524838020933870)
10. Langevin R, Marshall C, Kingsland E. 2021. Intergenerational cycles of maltreatment: A scoping review of psychosocial risk and protective factors. *Trauma, Violence & Abuse* 22(4), 672-688. Doi: <https://doi-org.libproxy.tuni.fi/10.1177/1524838019870917>
11. Chamberlain C, Gee G, Harfield S, Campbell S, Brennan S, Clark Y, Mensah F, Arabena K, Herrman H, Brown S. 2019. Parenting after a history of childhood maltreatment: A scoping review and map of evidence in the perinatal period. *PLoS ONE* 14(3), e0213460. Doi: <https://doi.org/10.1371/journal.pone.0213460>